

Bibliotekloven kap.III om fylkeskommunens bibliotekoppgaver

Bakgrunn/problemstilling

Viken fylkeskommune skal oppløses og fylkene Østfold, Akershus og Buskerud skal igjen bli selvstendige fylker. Fylkesbiblioteket i Viken jobber derfor med en utredning knyttet til forpliktende samarbeid etter 2023. Utredningen ser på fordeler og ulemper knyttet til ulike organisasjonsmodeller som følger av kommuneloven og Lov om interkommunale selskaper. Etter å ha vurdert modellene opp mot hverandre, har fylkesbiblioteket konkludert med at fylkeskommunalt oppgavefelleskap under en kontorkommune (kommunelovens kap. 19) synes å være det beste alternativet. En slik organisering vil kreve at det opprettes et representantskap (politisk) og evt. et styre som kan bestå av administrativt og/eller politisk representasjon. Det inngås en samarbeidsavtale mellom fylkene og denne avtalen vil blant annet regulere hvilke delegasjoner som gis oppgavefelleskapet.

I dette notatet drøfter om kravet om bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå i biblioteklovens § 7 skal forstås gitt en slik modell som beskrevet over. Lov og forarbeider er ikke entydig på dette og dette notatet utdyper derfor hvordan KUD vil vurdere en slik type samarbeid.

Fakta: Lov om folkebibliotek kapittel III. Fylkeskommunens bibliotekoppgaver.

§ 6. Generelt

Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål.

Fylkeskommunen kan opprette avtaler om felles bibliotekdrift og lånesamarbeid med en eller flere kommuner.

§ 7. Kompetanse

Fylkeskommunen skal ha bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå til å gjennomføre fylkeskommunale bibliotekoppgaver. Departementet gir nærmere forskrifter om kvalifikasjonskrav.

Prop: 135 L (2012–2013) Endringer i lov om folkebibliotek: Fylkeskommunal frihet til å organisere bibliotekoppgavene.

I forslaget til endringen av Lov om folkebibliotek ble det lagt stor vekt på at fylkeskommunen selv kunne velge organisasjonsform.

Allerede i St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving (ABM-meldingen) ble det tatt til orde for å gi fylkeskommunene større frihet med hensyn til å organisere sine bibliotektenester. I meldingen ble det påpekt at en styrking og utvikling av depotbibliotekfunksjonen til Nasjonalbiblioteket ville medføre effektive endringer for gjennomføring av fjernlån.

Det har lenge vært et politisk siktemål å styrke fylkeskommunen som regional utviklingsaktør, dette er blant annet omtalt i oppgavefordelingsmeldingen. Utredningen Et nytt løft: Fylkesbiblioteket – revitalisert, ikke utrangert fra daværende Statens bibliotektilsyn i 2002, om fylkesbibliotekets fremtidige rolle, gikk i samme retning: Større frihet med hensyn til organisering og en satsing på rådgivning, kompetanseutvikling, samordning og forsøks- og utviklingsarbeid.

Regjeringen tok i bibliotekmeldingen til orde for å følge opp utviklingen i fylkeskommunene, slik at lovverket primært definerer de oppgavene som skal løses på fylkeskommunalt nivå, og ikke hvilken institusjon som skal løse dem. Oppgavene bør knyttes til fylkeskommunens rolle som regional

utviklingsaktør, også for bibliotekfeltet, slik at fylkesbiblioteket i sin opprinnelige form kan avvikles dersom den enkelte fylkeskommune anser det som hensiktsmessig. På fylkeskommunalt nivå bør det legges vekt på utviklingsarbeid som kan bidra til å styrke folkebibliotekene og stimulere til samarbeid mellom dem på tvers av kommunegrensene for å utvikle tjenestene som bibliotekene kan yte.

Det er viktig at loven reflekterer de forskjellene som eksisterer i dag. Det har skjedd en utvikling i de fylkeskommunale bibliotektilbudene og departementet mener det ikke vil være riktig å stoppe eller reversere denne utviklingen. Kravet bør derfor ikke være knyttet til organisatoriske forhold eller til en organisatorisk enhet, men til hvilke bibliotekoppgaver fylket skal ivareta. Fylkeskommunen må selv ta stilling til hva som er den beste organisatoriske løsningen.

Innst. 467 L (2012–2013). Stortinget støtter departementets vurdering

Komiteen støtter regjeringens intensjoner om å reddykke fylkesbibliotekets rolle som regional utviklingsaktør på bibliotekområdet. Dette vil si at fylkesbiblioteket i tråd med signalene i bibliotekmeldingen kan avvikle fylkesbiblioteket i sin tradisjonelle form og heller legge vekt på utviklingsarbeid som kan bidra til å styrke folkebibliotekene og stimulere til samarbeid på tvers av kommunegrensene. Komiteen er enig i at historiske forhold som viser stor variasjon mellom fylkene, tilsier at fylkeskommunene gis stor frihet til selv å organisere arbeidet. Komiteen støtter i lys av dette den oppryddingen i regelverket som foreslås i proposisjonen.

Nasjonalbibliotekets vurdering:

Kapittel III i Lov om folkebibliotek åpner for at fylkene har stor frihet når det gjelder organisering av bibliotekoppgavene. Det er dette aspektet som blir vektlagt i arbeidet med loven og som blir understreket av Stortinget i behandling av loven. Når loven også slår fast at fylkeskommunen skal ha bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå er dette for å sikre at fylkeskommunen kan ivareta regional bibliotekutvikling.

Etter Nasjonalbibliotekets oppfatning vil det ikke være i strid med bibliotekloven å organisere bibliotekutviklingsoppgavene i et forpliktene samarbeid i et fylkeskommunalt oppgavefelleskap. Bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå må i så fall sikres gjennom en forpliktene organisasjonsmodell mellom de tre fylkene som likevel ivaretar at alle fylkene er sikret bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå.